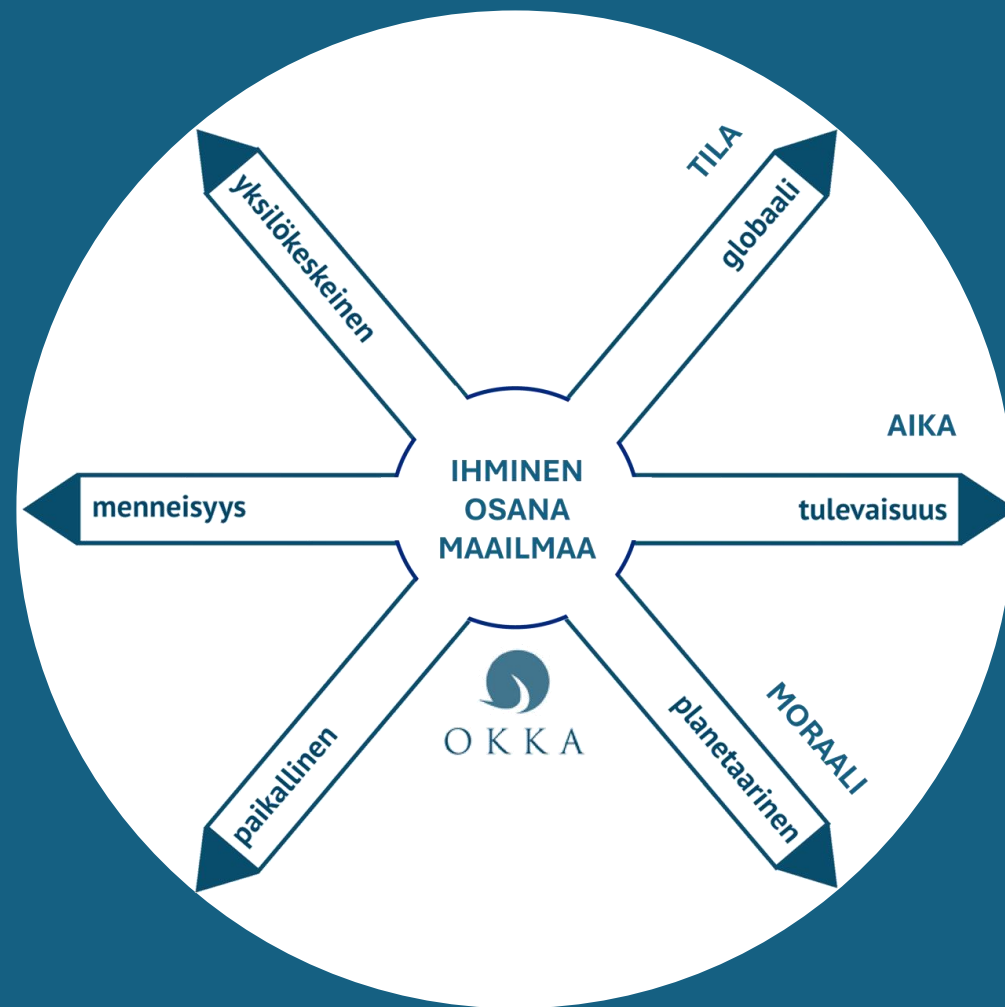

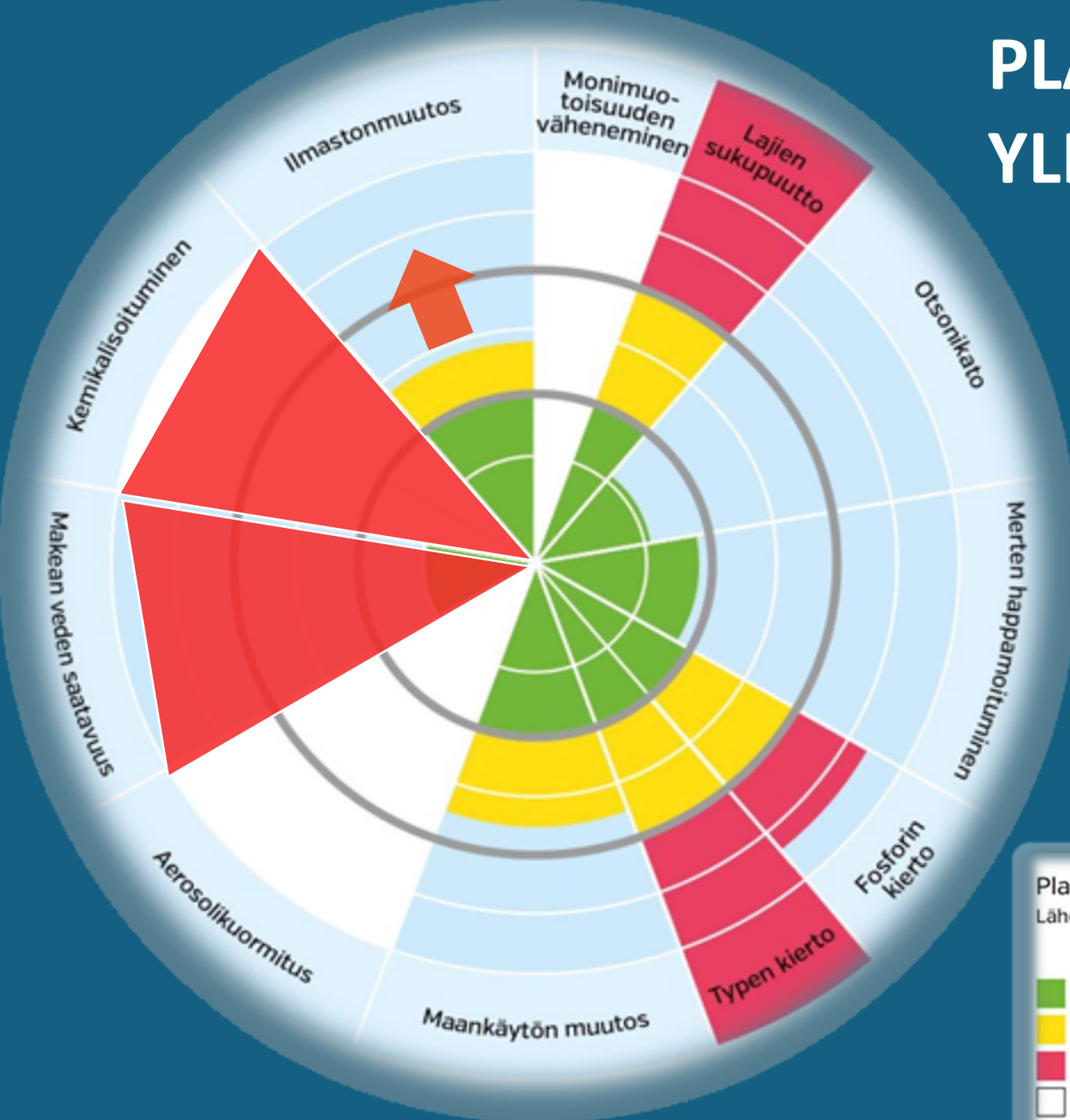
Systeminen muutos ja planetaarisuus

LuomuOPE treffit II 25.4.2025

ERKKA LAININEN
OKKA-SÄÄTIÖ

PLANETAARISET RAJAT OVAT YLITTYMÄSSÄ

LAJIEN
SUKUPUUTTO

MAANKÄYTTÖ

RAVINNE-
KIERROT

ILMASTON-
MUUTOS

SAASTUMINEN/
KEMIKALISOITUMINEN

MAKEAN VEDEN
SAATAVUUS

Planetaariset rajat
Lähde: Steffen et al. (2015)

- turvallinen toiminta-alue
- vaaravyöhyke
- hälyttävä tilanne
- rajaa ei vielä määritelty

EKOLOGINEN KRIISI VAI IHMISYYDEN KRIISI?

Todellisuuden
ymmärrettävyys

Elämän
hallittavuus

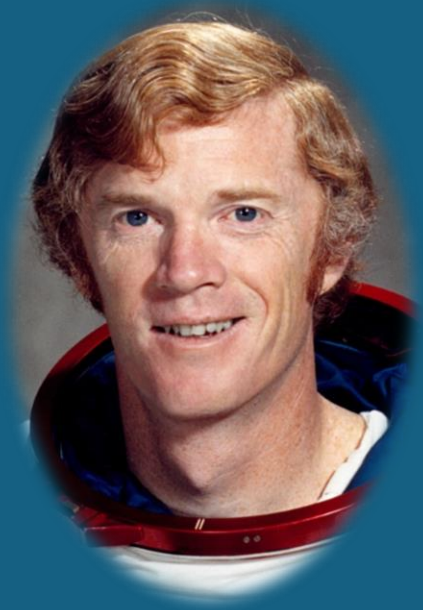

Tulevaisuuden
epävarmuus

Elämän
merkityksellisyys

UNESCO INITIATIVE: Futures of Education

*”Koulutuksen tavoitteena ei ole enää oppiminen maailmasta, jotta osaisi toimia siinä, vaan **oppiminen olemaan yhtä ympäröivän maailman kanssa.** Ihmiskunnan selviytymisen mahdollisuudet riippuvat **kyvystämme tähän uudistumiseen.**”*

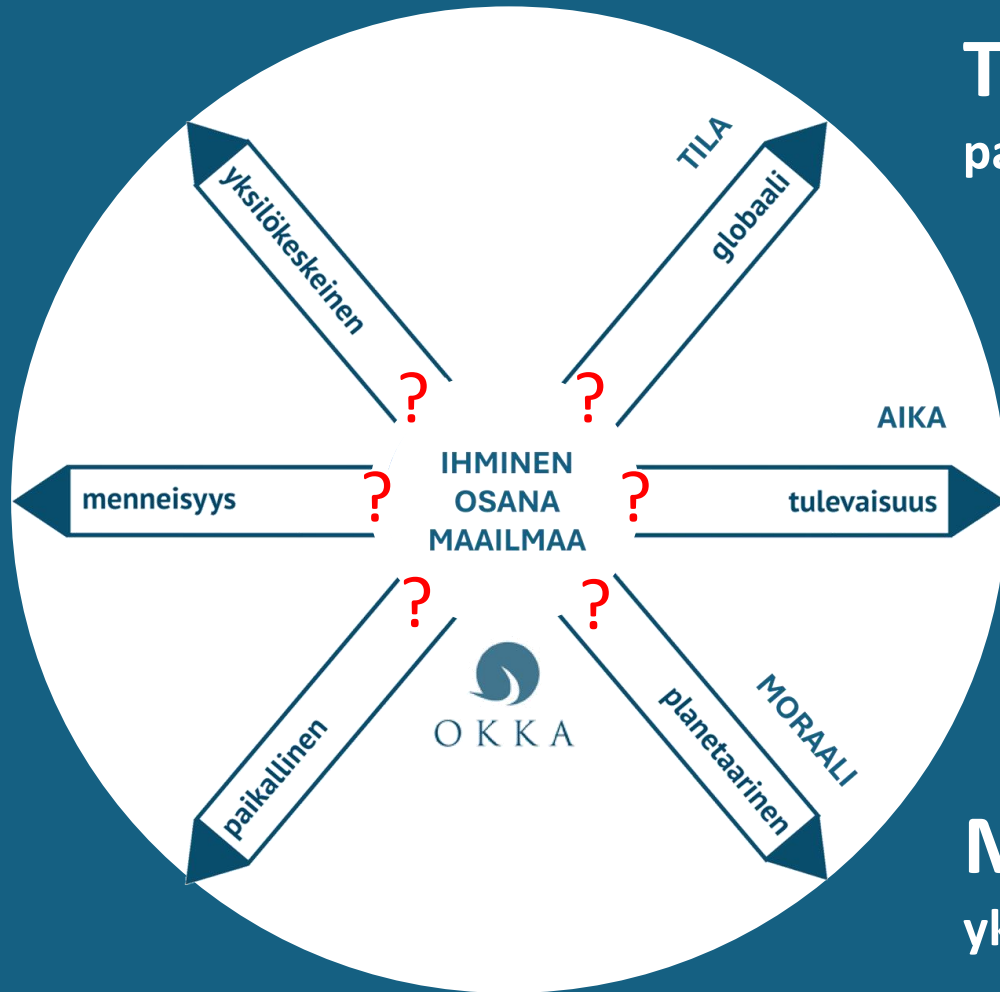

*“And you realize that that perspective ...
that you've changed, that there's
something new there. That
relationship is no longer
what it was..*

*There are no frames,
there are no boundaries.”*

PLANETAARINEN SOSIAALIPEDAGOGIIKKA

Tila

paikallinen – alueellinen – globaali

Aika

menneisyys – nykyisyys – tulevaisuus

Moraali

yksilökeskeinen – yhteisöllinen – planetaarinen

Laininen, E., Joutsenvirta, M., & Salonen, A. O. (2024). Planetaarinen sosiaalipedagogiikka ihmisenä kasvamisen ja yhteiskunnan uudistumisen vauhdittajana. *Sosiaalipedagogiikka* 25, 129–144.

Asikainen, E., Laininen, E. & Salonen, A (2024). Ammatillisen opettajan planetaarinen toimijuus. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 26 (1), 78–88.

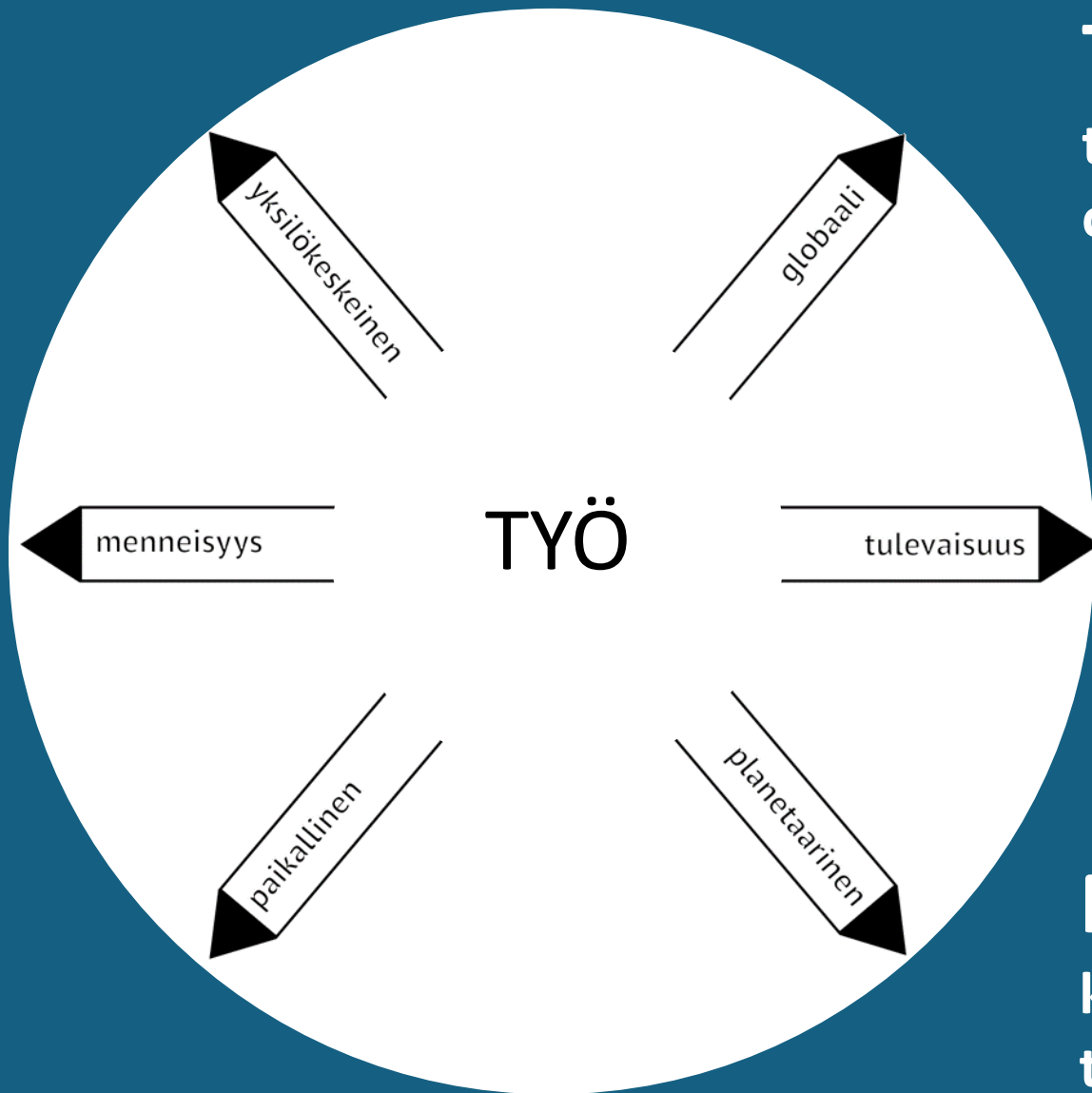
Laininen, E. & Salonen, A. (2023). Planetaarinen sosiaalipedagogiikka uudistaa käsityksiä työstä ja ammatillisesta osaamisesta. *Sosiaalipedagogiikka* 24 (1), 105–124.

Salonen, Laininen, Hämäläinen, Sterling (2023). A Theory of Planetary Social Pedagogy. *Educational Theory* 73 (4), 615–637.

Moilanen & Salonen (2022). Planetaarinen sivistys – kohti antroposeenin ajan sivistysideaalia. *Kasvatus & Aika* 16 (2), 47–71.

Joutsenvirta & Salonen (2020). *Sivistys vaurautena. Radikaalisti, mutta lempeästi kohti kestävästä yhteiskuntaa*. Helsinki: Basam Books.

MAAILMASTA IRRALLAAN OLEVAA TYÖTÄ OHJAA TALOUS

Tila
tuotannon
optimointi

*Työn tekemisen
tapa*

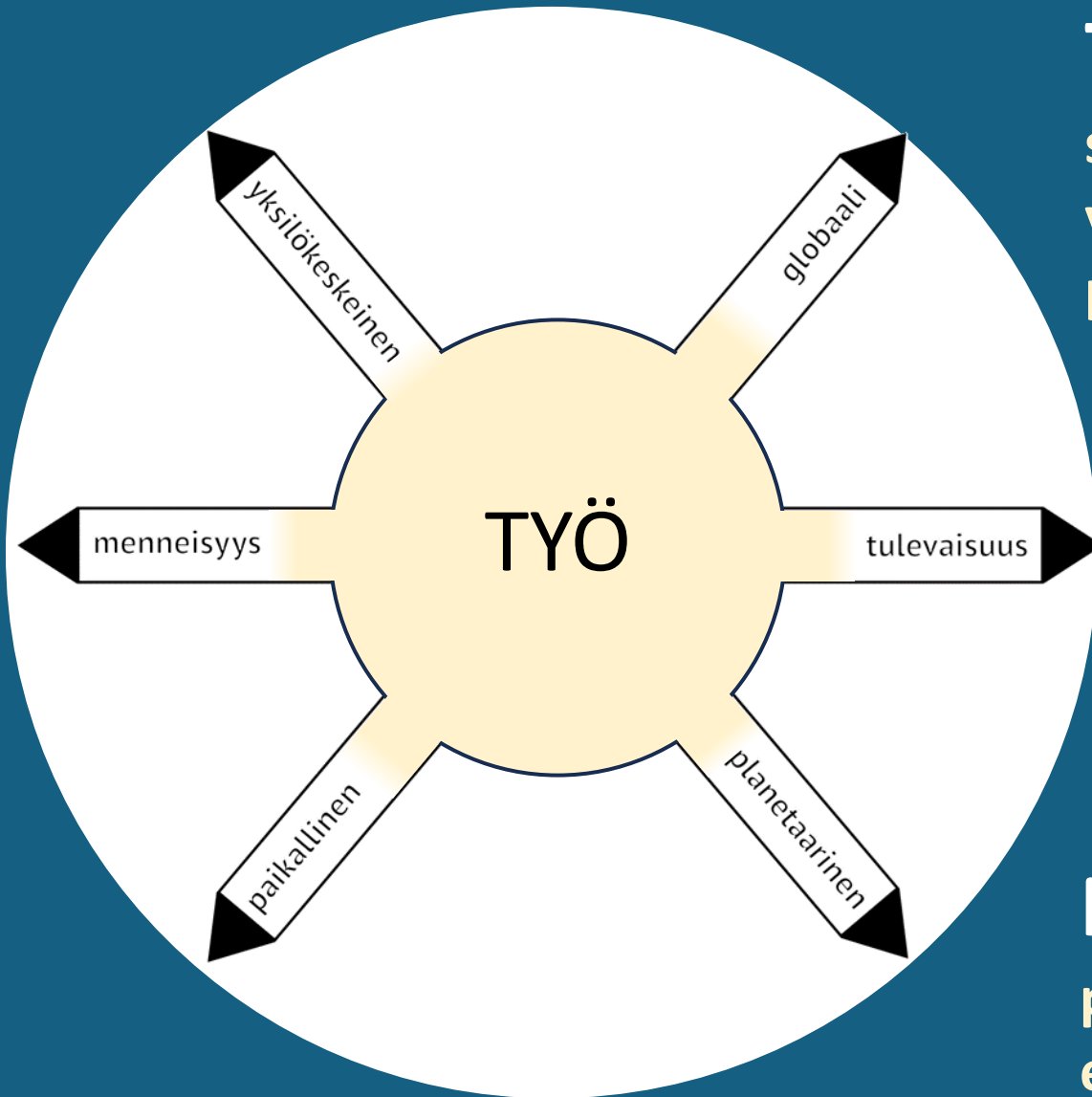
Aika
lyhyen tähtäimen
voitot

*Työn tekemisen
tarkoitus*

Moraali
kaikki kasvua synnyttävä
tuotanto on moraalista

*Työn tekemisen
kohde*

PLANETAARINEN TULKINTA UUDISTAA KÄSITYSTÄ TYÖSTÄ

Tila

systemiseen
ymmärrykseen
perustuva työ

*Työn tekemisen
tapa*

Aika

kestävää
tulevaisuutta
rakentava työ

*Työn tekemisen
tarkoitus*

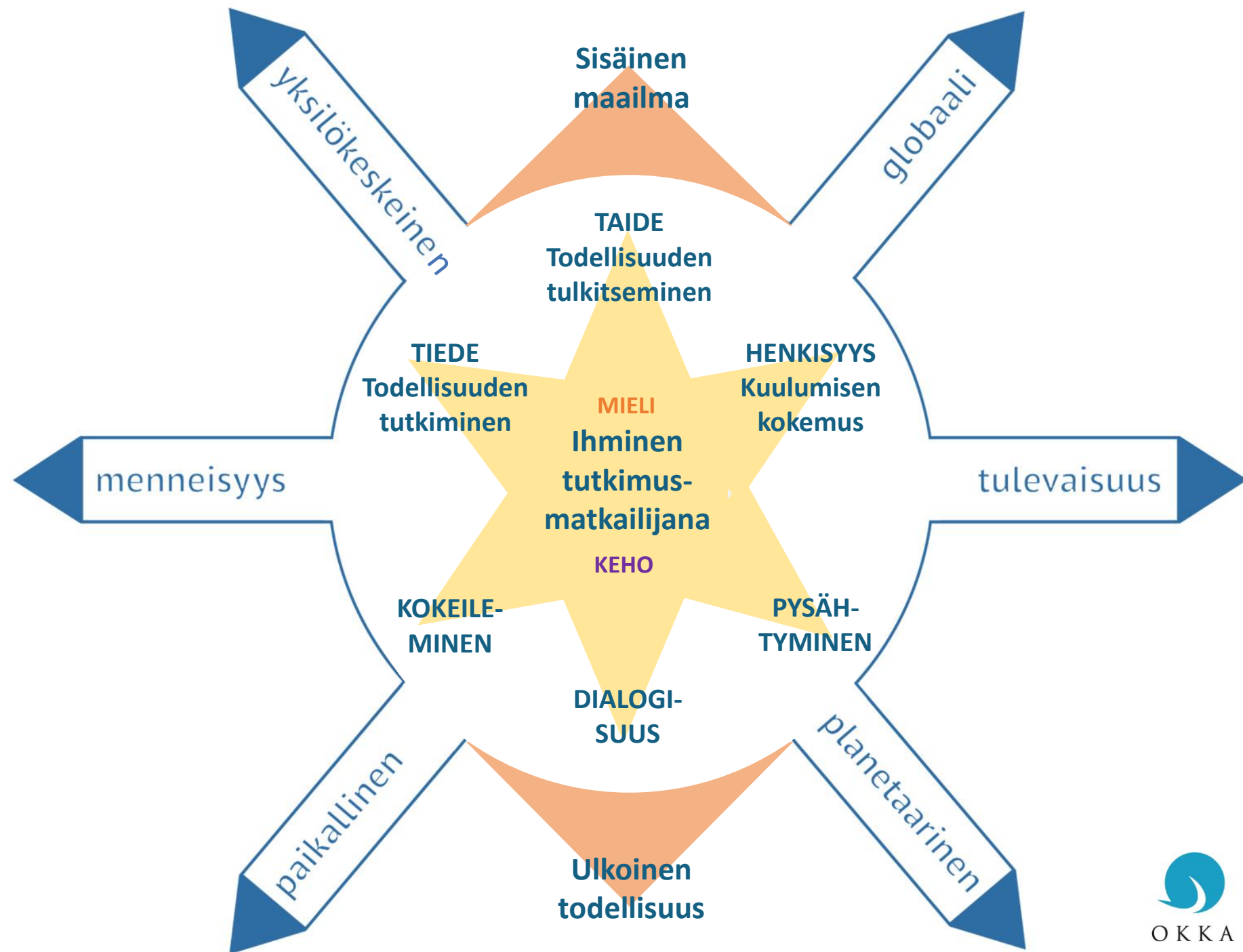
Moraali

planetaarista hyvinvointia
edistävä työ

*Työn tekemisen
kohde*

PLANETAARINEN SOSIAALI- PEDAGOGIIKKA TUTKIMUS- MATKANA

Salonen, Arto O., Laininen, Erkka, Hämäläinen, Juha & Sterling, Stephen 2023. A Theory of Planetary Social Pedagogy. Educational Theory 73 (4).

OKKA

Viimeisen 100 vuoden aikana vesipulasta tai vesistressistä kärsivien ihmisten määrä on noussut 240 miljoonasta 3,8 miljardiin.

Mihin vesi kuluu?

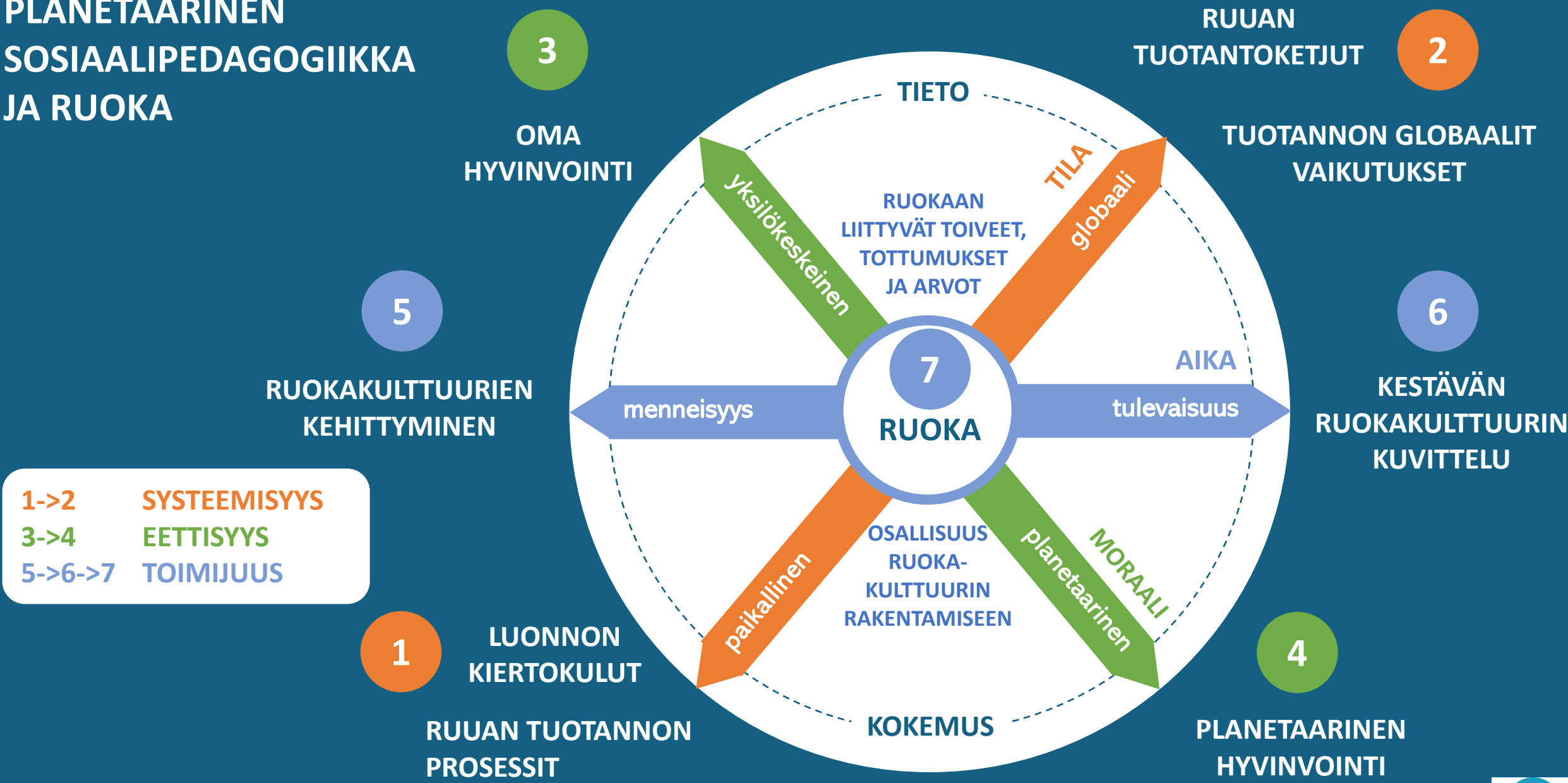
Kotitaloudet kuluttavat noin 3-4 % maailman vedestä. Teollisuus kuluttaa 4 %.

Yli 90 % kuluu viljelysmaan keinokasteluun. Merkittävä osa siitä on ohjattu pelloille, joilla kasvaa rehua eläimille.

VESI JA RUOKA

”Jos me halutaan ratkaista globaalit kestävyysongelmat, tärkein yksittäinen asia on, mitä me syödään ja miten me tuotetaan se. Ylivoimaisesti tärkein.”

PLANETAARINEN SOSIAALIPEDAGOGIIKKA JA RUOKA

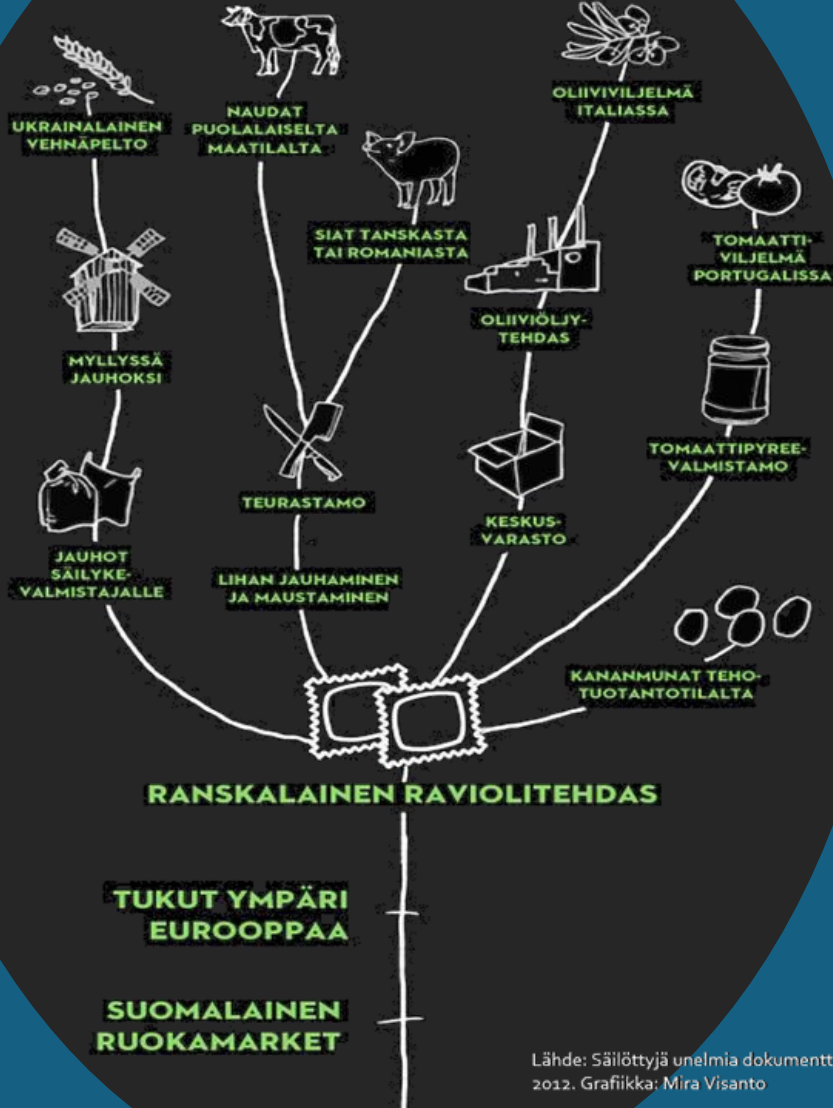
TILALLINEN ULOTTUVUUS

SYSTEMISYYS

How food connects all the
SDG's? (Johan Rockström &
Pavan Sukhdev 2016)

RAVIOLIN REITTI SUOMALaiseen PÖYTÄÄN

TÖLKIN VALMISTUS

Raviolitölkki valmistetaan tinapellistä. Tina saadaan avolouhoksesta Brasiliasta. Pelti on terästä, jota saadaan eri puolilta maailmaa rautamalmia louhimalla. Tölkkien sisäpinta suojataan lakalla syöpymisen estämiseksi. Lakka tehdään kemiantehtaissa. Tölkkeihin kiinnitetään paperiset etiketit. Etikettien paperi valmistetaan selluloosamassasta, joka on saatu puuta keittämällä. Puut on kaadettu eri puolilta maailmaa.

Lähde: Säilöttyjä unelmia dokumenttielokuva. Käsikirjoitus: Katja Gauriloff, Joonas Berghäll ja Jarkko T. Laine. Ohjaus: Katja Gauriloff. Oktober Oy 2012. Grafiikka: Mira Visanto

KOKONAISVALTAINEN SYSTEEMINEN OPPIMINEN

Ryhmä oppijoita kulkee luomuviljelyä harjoittavalla tilalla, joka toteuttaa koko ekosysteemiä elvyttävää viljelytapaa.

Oppijat havainnoivat ympäristöä moniaistisesti samalla kun he kuuntelevat asiantuntijaa, joka kertoo uudistavan viljelyn periaatteista. Kierros maatilalla syventää oppijoiden kokonaisvaltaista ymmärrystä luonnon prosesseista ja ekologisen viljelyn periaatteista.

Tilalla kulkiessaan oppijat ovat yhteydessä ympäristöön myös kaikkien aistiensa kautta. He näkevät, koskettavat, haistavat ja maistavat, ja heidän kehonsa on keskeinen tietämisen, kokemuksen ja tietoisuuden muutoksen lähde.

Maria Joutsenvirta & Erkkä Laininen 2025

EETTINEN ULOOTTUVUUS

EKOSOSIAALINEN SIVISTYS UUDISTAA MAAILMASUHDETTAMME

VASTUULLISUUS

IHMISTENVÄLISYYYS
IHMISEN JA MUUN
LUONNON YHTEYS

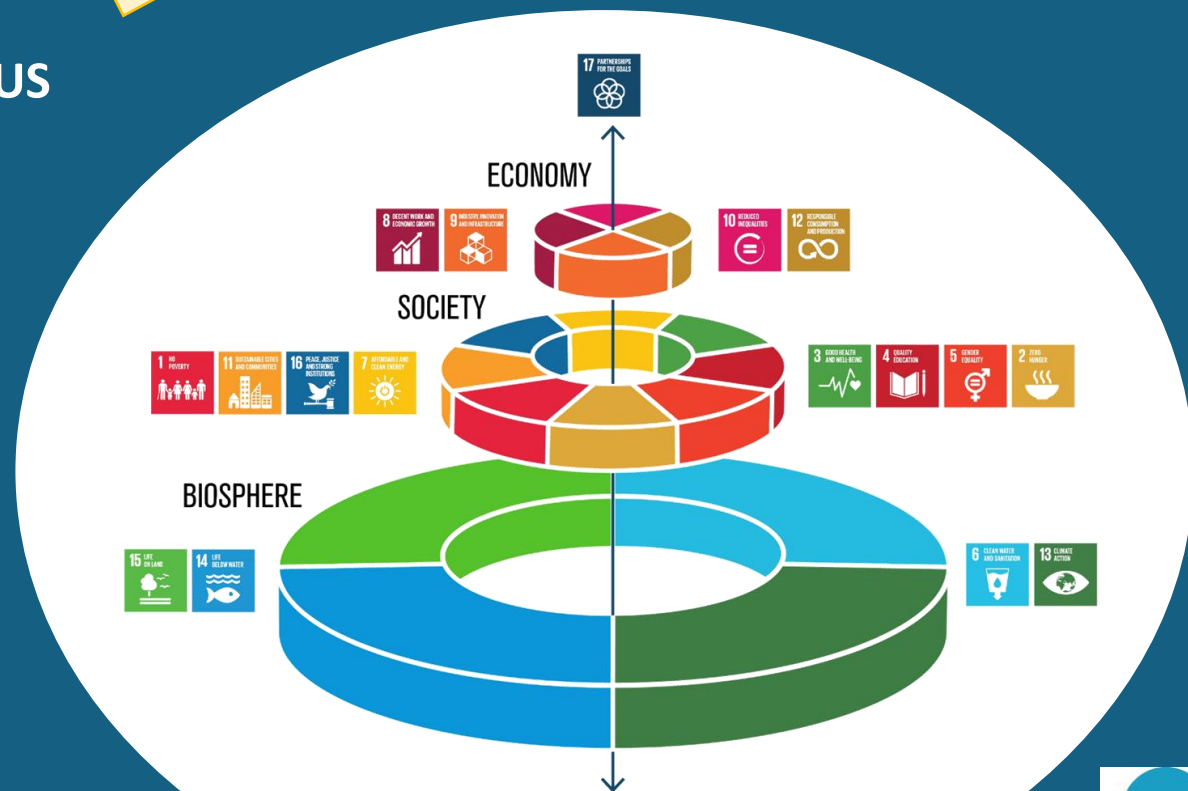
3. TALOUS - väline

KOHTUULLISUUS

2. IHMISYYS - päämäärä

1. LUONTO - elinehto

SYSTEEMINEN
MAAILMASUHDE

Johan Rockström & Pavan Sukhdev, 2016

Azote Images for Stockholm Resilience Centre

HIERARKKISUUS

3
TUOTANTO, KULUTUS, TALOUS JA INNOVAATIOT OVAT **VÄLINEITÄ** IHMIMILLISEN KEHITYKSEN EDISTÄMISEEN PLANETAARISTEN RAJOJEN SISÄLLÄ

2
OIKEUDENMUKAINEN IHMIMILLINEN KEHITYS ON ITSEISARVOINEN **PÄÄMÄÄRÄ**

1
BIOSFÄÄRIN KESTÄVYYS ON **ELINEHTO**:
Planetaariset rajat eivät joustu!

- Millainen talous voi toimia planetaaristen rajojen puitteissa?
- Millainen talous on oikeudenmukainen?
- Mitä tarvitaan enemmän ja mitä vähemmän hyvään elämään?
- Mikä on teknologian rooli kestävässä yhteiskunnassa?

PLANETAARISTA
KEHOLLIS-ÄLYLLISTÄ
TUTKIMUSMATKAILUA

1. PAIKKA (ruokailutottumukset)

3. TULEVAISUUS
(toimijuus)

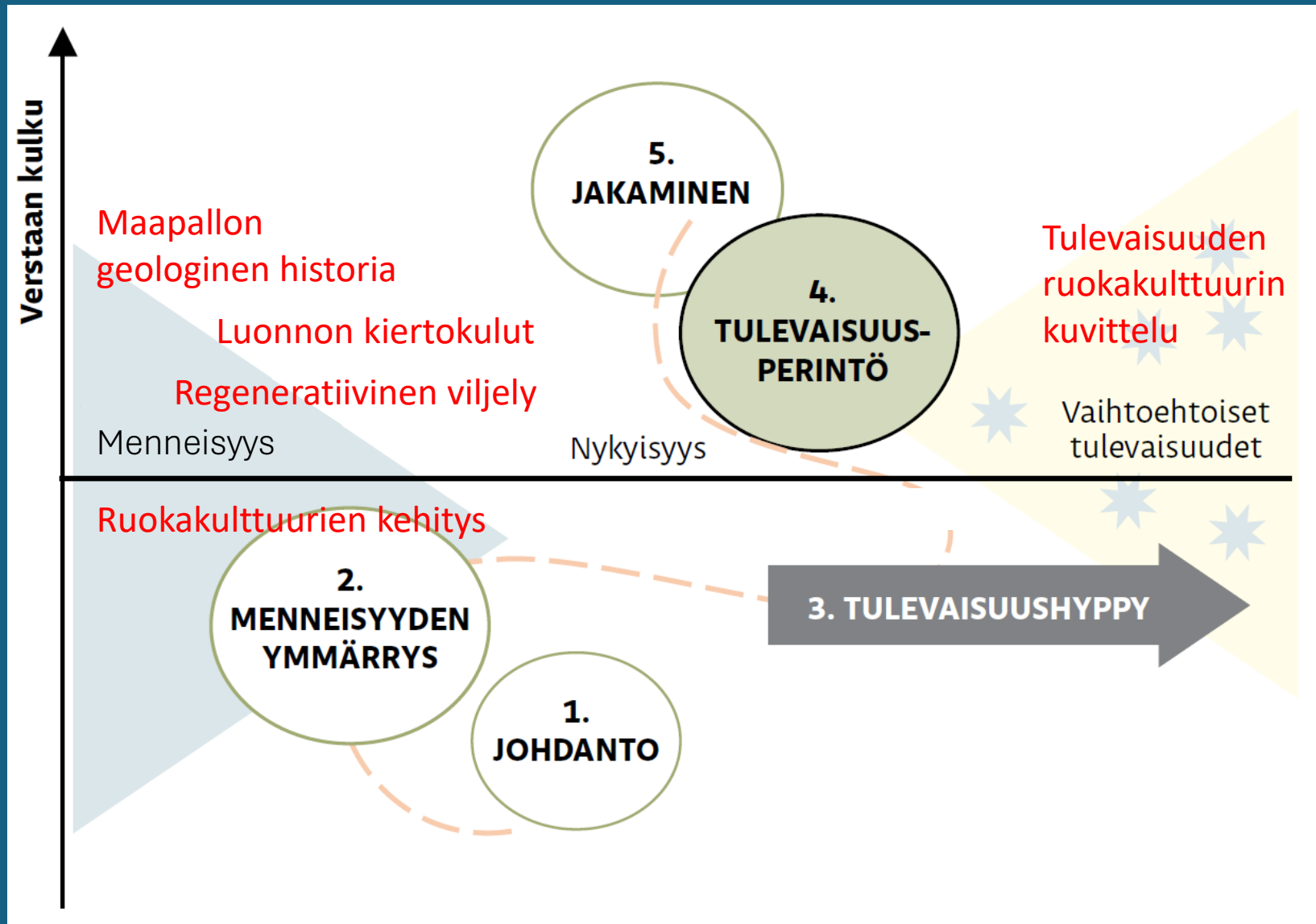
2. MORAALI (myötätunto)

Soveltaen: Laininen, Erkka, Joutsenvirta, Maria & Salonen, Arto O. 2024. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka ihmisenä kasvamisen ja yhteiskunnan uudistumisen vauhdittajana. Sosiaalipedagogiikka 25, 129–144.

AJALLINEN ULOTTUVUUS

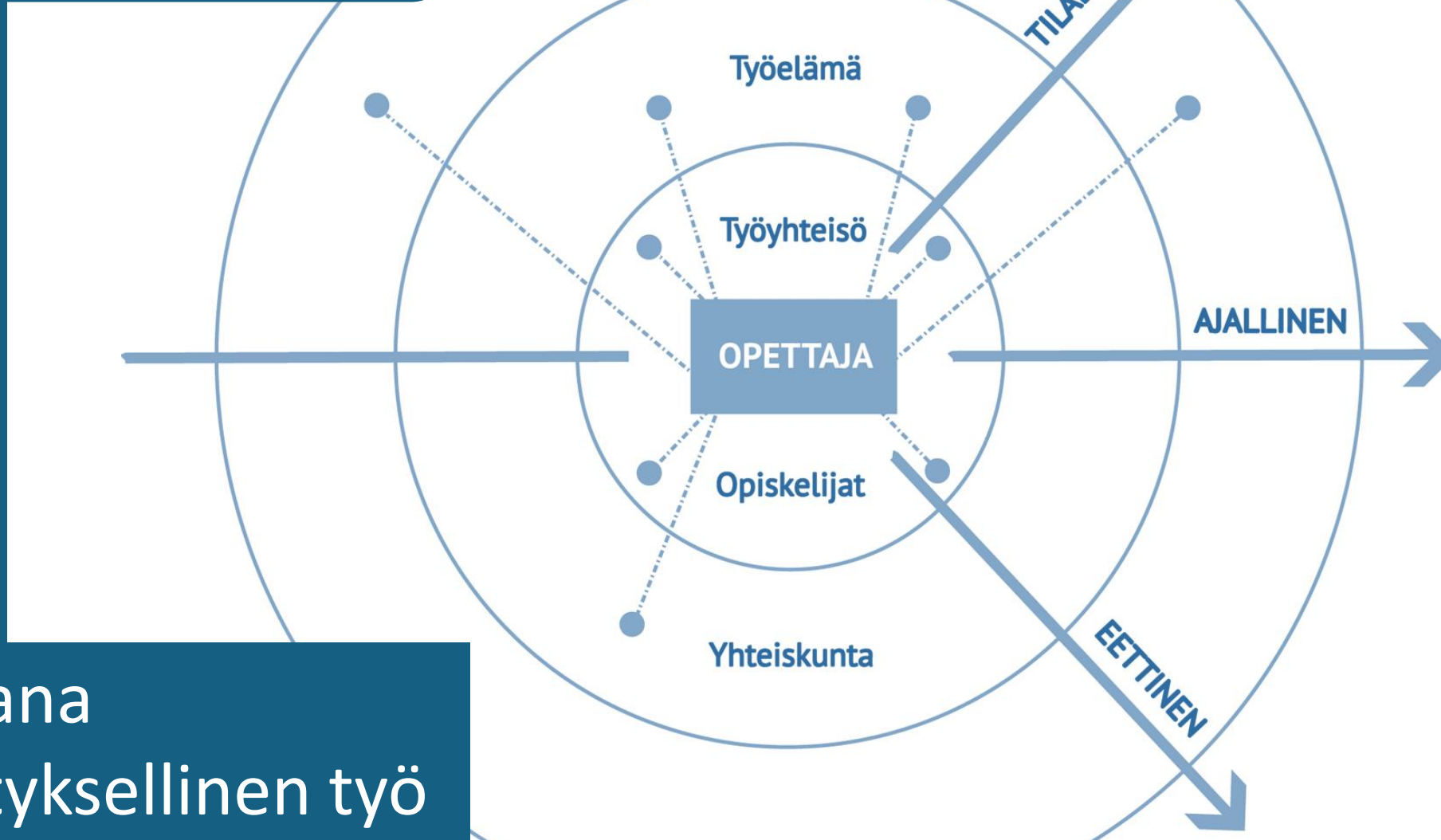
TULEVAISUUSPERINTÖVERSTAS RUOKALUTTUURIN UUDISTAJANA

MAAILMASUHTEEN UUDISTUMISTA JA PLANETAARISTA TOIMIJUUTTA TUKEVA PEDAGOGIIKKA

- **Kokonaisvaltainen oppimiskokemus** korostuu yksittäisten harjoitusten rinnalla.
- Oleellista on **tiedollisen ja kokemuksellisen** yhteyden luominen ympäröivään todellisuuteen.
- **Ryhmän merkitys** ihmisenä kasvua kannattelevana ja uudistumista tukevana yhteisönä
- **Kokemusten jakaminen** ja tietoinen **tunnetaso** ja **kehollisuutta** hyödyntävä työskentely avainasemassa
- Syvän **luottamuksen tilan** sekä vahvan **kehollisen ja emotionaalisen vuorovaikutuksen** rakentaminen on mahdollista myös **verkko-opetuksessa**

OPETTAJAN PLANE- TAARINEN TOIMIIJUUS

Suuntana
merkityksellinen työ

KIITOS!

erkka.laininen@okka-saatio.com